Lausunto
26.5.2025

Talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi

Asia: HE 45/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sähkömarkkinalain ja maakaasumarkkinalain 12 ja 96 §:n muuttamisesta

Arenso Oy:n lausunto Talousvaliokunnalle

Yleistä

Arenso Oy kiittää mahdollisuudesta kommentoida Suurjänniteverkkotyöryhmän esitystä. Arenso hallinnoi muun muassa Suomen Hyötytuuli Oy:n energiatuotantoa (650 MW) ja kehityshankkeita, sekä Tahkoluoto Offshore Oy:tä, joka kehittää Tahkoluodon merituulipuiston laajennusta (600–800 MW).

Yhteiskunnan etujen mukaista on viedä sääntelyä siihen suuntaan, että tulevia ja nykyisiä voimajohtoja voidaan hyödyntää mahdollisimman laajasti sähkönsiirrossa – oli kyse sitten tuotannosta, kulutuksesta tai niiden yhdistelmästä. Sääntelyä tulisi kehittää mahdollistamaan sellaisia ratkaisuja, joilla resursseja ja luontoa tuhlailevilta rinnakkaisilta sähköjohdoilta voidaan mahdollisuuksien mukaan välttyä. Tulevaisuudessa on odotettavissa isoja kulutus- ja tuotantokeskittymiä, ja niiden sijoittuessa samoille alueille tulisi niiden sähkönsiirto voida toteuttaa resurssiviisaasti.

Voimalaitoskokonaisuuden määritelmät

Haluamme lausunnossamme korostaa, että merituulivoimahankkeeseen kuuluvat voimalaitokset ja mahdolliset energiavarastot eivät sijaitse (toisensa poissulkien) joko rajatulla maa-alueella tai rajatulla merialueen osalla. Määritelmän tulisi huomioida, että voimalaitoskokonaisuus voi sijoittua *rajatulle alueelle, joka voi muodostua alueista maalla ja merellä*. Esimerkiksi voimalakokonaisuuden muodostavan merituulivoimahankkeen yksittäiset voimalaitokset sijaitsevat rajatulla merialueen osalla, mutta voimalaitoksen kytkeytyminen liittymisjohtoon kytkin- tai muuntoasemalla tai energiavarasto voi sijoittua maalle.

Kahden tai useamman liittyjän malli

Suurjänniteverkkotyöryhmän raportissa on mainittu, että liittymisjohdon tunnusmerkki on, että se palvelee yhtä liittyjää. Haluamme tuoda esiin mallin ongelmat, jotta ne voitaisiin huomioida lakivalmistelussa ja sen perusteluteksteissä.

Käytännössä yhteisjohtojen käyttäjillä on tällä hetkellä kaksi vaihtoehtoista tapaa järjestää käyttöoikeus yhteiseen liittymisjohtoon:

1. Yhteinen liittymisjohto yhtiöitetään ja kullakin johdon käyttäjällä (tuotantolaitoksen omistaja) on omistusosuus johtoyhtiöstä, minkä perusteella osakas saa käyttää ja siirtää sähköä liittymisjohdon kautta. Liittymisjohtoyhtiö tekee sopimukset Fingridin kanssa.

2. Yhteistä liittymisjohtoa ei yhtiöitetä. Yhteisjohdon omistussuhteet voidaan järjestää osapuolten haluamalla tavalla (esim. määräosainen johdon omistus). Vaikka johto itsessään olisi useamman tuottajan yhteisesti omistama, vain yksi tuottajista (ns. pääliittyjä) voi tällä hetkellä tehdä sopimukset Fingridin kanssa. Toisten käyttäjien (ns. toissijaiset liittyjät) oikeus siirtää sähköä johdon kautta perustuu pääliittyjän kanssa tehtyyn sopimukseen.

Yhteisvoimajohdon yhtiöittäminen ei ole kaikissa tilanteissa mahdollista. Osaomistus suoraan tai välillisesti toisesta yksiköstä (kuten voimajohtoyhtiöstä) vähintään 25 prosentin osuudella toisen yksikön äänioikeuksista tai pääomasta tai oikeus saada vähintään 25 prosenttia toisen yksikön voitoista muuttaisi yrityksen itsenäisestä yrityksestä ei-itsenäiseksi yritykseksi. Statuksen muuttuminen ns. itsenäisestä yrityksestä ei-itsenäiseksi yritykseksi voisi tuoda yritykselle huomattavia määriä vähennyskelvottomia korkokuluja. Vaihtoehtoon 2 eli käyttöoikeussopimukseen liittyy kuitenkin riskejä, joita tuotantolaitoksen omistajan tai rahoittajien on vaikea hyväksyä. Vaikein näistä on riski sähkönsiirto-oikeuden menettämisestä, jos Fingridin kanssa sopimukset tehnyt osapuoli (pääliittyjä) joko maksukyvyttömyydestä johtuen tai muusta syystä toimii siten, että sopimukset Fingridin kanssa päättyvät/päätetään ja sähkönsiirto katkaistaan.

Tuotantolaitoksen toiminnan kannalta on keskeistä, että sille on varmistettu liittymä riittävällä kapasiteetilla, jolloin liittymissopimus on ratkaisevassa asemassa. Kantaverkkosopimuskin toki on tarpeen, mutta käsityksemme mukaan tämän tekemiseen ei voisi liittyä epävarmuutta, jos liittymissopimus on olemassa.

Liittymissopimuksen/-sopimusten tekeminen useiden liittyjien kanssa samassa liittymispisteessä tuo liittyjille eroa käyttöoikeussopimusrakenteeseen verrattuna. Tilanne on kuitenkin tuotantolaitoksen omistajan näkökulmasta hyvin erilainen, jos tuottaja on itse sopimussuhteessa Fingridiin verrattuna siihen, että tuottaja tekee liittymisjohdon käyttöoikeussopimuksen sellaisen toisen tuotantolaitoksen omistajan kanssa (pääliittyjä), joka puolestaan on yksin sopimussuhteessa Fingridiin. Pääliittyjällä ei ole esimerkiksi Fingridiä vastaavaa liittämisvelvoitetta, eikä sen vakavaraisuus ole välttämättä samalla tasolla Fingridin kanssa, jolloin järjestely on riskialttiimpi. Ilman suoraa sopimussuhdetta Fingridiin toissijaiset liittyjät eivät välttämättä saa tietoa pääliittyjän sopimusrikkomuksista Fingridin

suuntaan tai pysty puuttumaan tilanteeseen, jos näyttäisi siltä, että liittymis- ja kantaverkkosopimusten pysyvyys olisi uhattuna.

Mahdolliset konkurssitilanteet ovat ensisijaisena huolena ja haasteena on, että millään sopimuksella ei pystytä etukäteen sitomaan pääliittyjän konkurssipesää tiettyihin toimenpiteisiin. Mikäli pääliittyjä asetettaisiin konkurssiin, siirtyisi kaikki sen omaisuus konkurssipesälle ja konkurssipesällä olisi aina lakisääteinen oikeus valita, sitoutuuko se konkurssiin menneen yrityksen sopimuksiin vai ei (tämä perustuu konkurssilain 3 luvun 8 §:ään). Siksi käyttöoikeussopimuksella ei pysty esimerkiksi varmistamaan juridisesti sitovalla tavalla, että mikäli liittymis- ja kantaverkkosopimukset Fingridin kanssa tehnyt pääliittyjä asetettaisiin konkurssiin, kyseiset sopimukset siirrettäisiin toissijaiselle liittyjälle, tai että pääliittyjän ja toissijaisen liittyjän välinen käyttöoikeussopimus pysyisi voimassa.

Tätä taustaa vasten olisi tärkeä joko (i) varmistua siitä, että käyttöoikeussopimuksen tehnyt tuotantolaitoksen omistaja varmasti saa välittömästi tehtyä uudet (omat) sopimukset Fingridin kanssa, mikäli pääliittyjän sopimukset Fingridin kanssa päättyisivät tai (ii) kehittää käytäntö ja tarvittavat sopimusehdot, joita Fingrid voisi jatkossa soveltaa tilanteisiin, joissa samaa liittymisjohtoa käyttäisi useampi tuottaja. Uutena sopimusehtona voisi esimerkiksi toimia Fingridin oikeus, tuottajan mahdollisessa konkurssitilanteessa, sulkea vain kyseisen tuottajan liittymä.

Porissa 26.5.2025

Miia Suuriniemi
hankekehityspäällikkö
Arenso Oy